

VERASET VERGİSİNİN AKİBETİ NE OLMALI?

Zamanın ruhu en büyük kanundur; büyük kanunlar vardır ki zamanın ruhu izin vermediği için uygulanmazlar, tozlu raflarda yaşamlarına devam ederler, sosyal ve ekonomik hayattan el çekerler. Ama tozlu raflarda ne kanunlar vardır ki zamanın ruhu onu çağırduğunda akla gelirler ve sosyo-ekonomik hayatta en sert şekilde uygulanırlar.

Vergi Kanunları içerisinde de bu şekilde ilginç bir kanun var: Veraset ve İntikal Vergisi. İntikal bölümü bir şekilde bağış işlemlerinde veya çekiliş ve ikramiye hallerinde uygulanır. Fakat veraset kısmı genellikle fakirlerin yakalandığı ve fakat varlıklı zengin kesimlerin genellikle sağlığında kaçınmayı başardığı bir bölümü teşkil eder. Fakirler için bir sabah dedesinden babasından dağ başında kalmış, artık belki orman çalılık olmuş bir yerden dolayı tebligat gelebilecek bir konudur ve bunun bir zamanaşımı yoktur, otuz yıl, kırk yıl öncesi ölen birinden gelen bir mal dahi olabilir. Veraset Servisleri, kırk elli yıllık beyannameleri bile imha edemezler, ya günün birinde beyan dışı kalan bir mal vergi dairesince tespit edilirse diye.

Zenginler bakımından ise nesiller arası servet transferi genellikle sağlığında çözülmesi gereken en önemli meseledir. İnsanoğlu, yönetimde soybağı altında yani hanedanlıklar altında binlerce yıl yaşadı ve uzun mücadeleler sonucunda yönetimde soybağı esasından kurtuldu, demokrasi ve seçimler yoluyla. Fakat toplumlar kendi yarattıkları servetin nesiller arası transferi konusunda soybağından hala kurtulabilmiş değil. Hala, her düşünce sisteminin kayıtsız kalamadığı konulardan biridir miras meselesi. Kimi toplumcu düşünce sistemlerinde mirasın en haksız, en adaletsiz servet transferi olduğu savunulur, piyasacı düşünce anlayışında ise miras kutsal ve meşru kabul edilir. Halbuki üretim toplumsal bir

konu ise onun sonucu servet ve zenginlik de topluma ait olmalı hele günümüzün dijital kayıt döneminde, toplumsal fonların, varlıkların, tüzel kişiliklerin yaygın olduğu dönemde. Zaten, miras kavgaları, soyun devamının olmaması veya vasiyet gibi hallerde ölenin iradesine göre bazı servet unsurları kamu yararına çalışan derneklere, vakıflara, hatta bazen hazineye yani topluma kalabilmektedir. Bazen de uzun miras çekişmeleri ile değerli servet unsurları, yıllarca boş ve atıl kalabilmektedir.

Son yıllarda vergi alanındaki en önemli gelişmelerden birisi Veraset Vergisinin birçok ülkede kaldırılması oldu. Veraset Vergisinin kaldırıldığı ülkeler listesi her yıl uzuyor: Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Suudi Arabistan, Hong Kong, Singapur, İsrail, Yeni Zelanda, Meksika, Rusya, Malta, Avusturya, Norveç veraset vergisini kaldıran ülkeler. Veraset vergisini çok sınırlı uygulayan ülkeler ise Avustralya, Kanada, Portekiz, Litvanya, Estonya, Sırbistan, Fransa, İsviçre, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Lüksemburg, Tayvan, Kuveyt, Çin gibi. Veraset vergisi zaten kişinin sağlığında vergilerini ödeyerek edindiği mallar üzerinden mirasçılara intikalde tekrar vergi alınmasını çifte vergi gören bir görüşün etkisi altında küreselleşme ile beraber sermayenin serbest dolaşımı ile ülkeler arası vergi rekabeti nedeniyle kaldırılıyor veya yumuşatılıyor yahut varsa bile uygulanmıyor.

Ülkemizde ise veraset vergisinin eski popülerliği yok, 1959 yılından kalma belki son birkaç neslin dilini bile anlamayacağı bir kanunla yürütülüyor. Vergi idaresinin çok önem verdiği bir vergi türü de değil, vergi denetimi ve incelemeleri bakımından da kayda değer bir değeri yok. Çünkü, son dönemlerde vergi sistemimiz gelir ve harcama üzerinden alınan vergilerin üzerine oturtulmuş durumda ve vergi gelirlerinin hemen hemen üçte biri doğrudan vergiler üçte ikisi dolaylı vergilerden oluşan bir kompozisyona sahip ve bu şekilde yönetilmekte. Yani, 1980 öncesi eski popülerliği yok

veraset vergisinin. Serveti bırakın vergilemeyi kutsallığını tartışmak bile sistemin cezalandırması için yeterli. Veraset vergisinin, bütçe gelirleri içerisindeki payı neredeyse binde bir düzeylerinde olup muhtemelen çoğunu fakirler ödemiştir. Ya çok az zengin ölüyor ya da ölenler üzerinde çok az mal kalıyor, ölüme doğru veya ölüm döşeğinde fakir taklidi yapıyorlar veya her türlü malvarlığını hamiline yazılı bir senede dönüştürüp varislerine devrediyorlar, Vergi İdaresi uygulaması ve denetimi bu verginin üzerinde değil! Şaşırmamak lazım tam da zamanın ruhunun istediği gibi.

Ülkemizde de veraset vergisinin birçok unsuru bakımından reforma ihtiyacı var. Belki de herkesin bilançosunun çıkarılmasına izin veren dijital çağda ölüm olayına vergi bağlamak yerine, daha modern yöntemlerle kişilerin sağlığında ödediği artan oranlı yerine sabit oranlı bir bilanço vergisine dönüştürülebilir veraset vergisi. Sonuçta, ölümlerle birlikte tereke adı altında çıkarılabilen bilanço herkes için pekala sağlığında da çıkarılabılır. Herkes, bilançosundaki özsermayesinin onbinde yarımını ödese bütçe açığı kalmaz herhalde.